

KIESRAAD

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 's Gravenhage

Onderwerp

Advies over het besluit kiescollege niet-ingezetenen
en wijziging van het Kiesbesluit

KIESRAAD

Datum

11 april 2022

Ons kenmerk

2022-0000174183

Inlichtingen

mr. R.N.A. Al
T 070-4266266

Blad

1 van 4

Bezoekadres

Muzenstraat 85
2511 WB Den Haag

Postadres

Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres

www.kiesraad.nl

E-mailadres

kiesraad@kiesraad.nl

Inleiding

Het voornemen bestaat om Nederlanders woonachtig in het buitenland indirecte invloed te laten uitoefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer. Net zoals kiezers in Nederland dat via de provinciale staten hebben. Voor de kiezers buiten Nederland wordt aan de Eerste Kamerverkiezing deelgenomen door de leden van een speciaal te vormen kiescollege. De leden daarvan worden rechtstreeks gekozen door de Nederlanders in het buitenland. Een wetsvoorstel dat dit mogelijk maakt, is momenteel in voorbereiding. De Kiesraad heeft u daarover eerder van advies gediend, wat op sommige punten kritisch was.¹

Mocht deze wijziging inwerkingtreden, dan bestaat de noodzaak om aanvullend regels te stellen voor de inrichting en werkwijze van dit kiescollege en het centraal stembureau voor de kiescollegeverkiezing. In uw brief van 28 februari 2022 verzocht u de Kiesraad om te adviseren over het conceptbesluit kiescollege niet-ingezetenen (hierna het conceptbesluit). Hierin is een nadere uitwerking opgenomen over de inrichting en werkwijze van het kiescollege niet-ingezetenen. Tevens wordt het Kiesbesluit op enkele punten gewijzigd. Het advies treft u hierbij aan. Bij deze advisering heeft de Kiesraad de consultatieversie van de Wet kiescollege niet-ingezetenen als uitgangspunt genomen.²

¹ Advies over de uitvoeringswet kiescollege niet-ingezetenen (advies van 22 november 2021, te vinden op www.kiesraad.nl), Den Haag: Kiesraad 2021.

² Uit het conceptbesluit blijkt dat de consultatieversie van het wetsvoorstel kiescollege niet-ingezetenen inmiddels achterhaald is. Zo wordt in bepaalde artikelen verwezen naar wetsartikelen die niet in de consultatieversie waren opgenomen. Een recente versie van het wetsvoorstel heeft de Kiesraad niet kunnen raadplegen waardoor de Kiesraad beperkt kon beoordelen of het conceptbesluit correct uitwerking geeft aan het wetsvoorstel.

Datum
11 april 2022

Kenmerk
2022-0000174183

Onderdeel
Kiesraad

Blad
2 van 4

Samenvatting

Om Nederlanders woonachtig in het buitenland invloed te laten uitoefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer, is het kabinet voornemens om een speciaal kiescollege te vormen dat voor de kiezers buiten Nederland aan de Eerste Kamerverkiezing deelneemt. Dit kiescollege wordt rechtstreeks gekozen door de Nederlanders in het buitenland.

Omdat zowel de kiezers als de kandidaten voor de kiescollegeverkiezing in het buitenland wonen, kunnen zij digitaal de openbare zitting van het centraal stembureau over de vaststelling van de kandidatenlijsten en de verkiezingsuitslag bijwonen. Kiezers kunnen bezwaar maken tegen de besluiten die in een openbare zitting worden genomen. De Kiesraad adviseert om de bezwaarmogelijkheid niet voorafgaand aan de zitting al open te stellen. Er is dan nog geen beslissing bekendgemaakt waartegen de kiezer het bezwaar kan richten. Ook praktisch is het vooraf toestaan van bezwaar niet handig.

Het kiescollege zal eveneens (deels) digitaal bijeenkomen. Enkel de zitting waarin wordt gestemd voor de Eerste Kamerverkiezing vindt fysiek plaats. Kiescollegeleden die daarbij niet aanwezig kunnen zijn, kunnen bij volmacht stemmen. De Kiesraad adviseert te verduidelijken dat voor deze volmachtverlening instemming nodig is van de volmachtenemer en de voorzitter van het kiescollege, net zoals dat nu vereist is voor provinciale statenleden die bij volmacht stemmen voor de Eerste Kamerverkiezing.

1. Het centraal stembureau

Nederlanders die in het buitenland woonachtig zijn, kunnen zich als kiezer laten registreren voor de kiescollegeverkiezing. De verkiezing van de leden van het kiescollege gaat per brief. De gemeente Den Haag stuurt kiezers briefstembescheiden toe en briefstembureaus ontvangen de stemmen vervolgens. Het centraal stembureau stelt de uitslag van de kiescollegeverkiezing vast.

Voor de verkiezing van de leden van het kiescollege treedt het hoofdstembureau van de gemeente Den Haag op als centraal stembureau. Dit hoofdstembureau is ook het centraal stembureau voor de statenverkiezing van de provincie Zuid-Holland. Zodra de openbare zitting ten behoeve van de werkzaamheden voor de statenverkiezing is afgerond, kan de openbare zitting voor de werkzaamheden voor de kiescollegeverkiezing beginnen. Het wetsvoorstel bepaalt dat deze openbare zitting digitaal is te volgen. Aangezien de kandidaten en de kiezers in het buitenland wonen, is de openbare zitting dan ook voor hen goed bij te wonen.

1.1. Bezwaarmogelijkheid bij openbare zittingen

Bij zowel de openbare zitting voor de vaststelling van de kandidatenlijsten als bij de zitting waarin de uitslag wordt vastgesteld, is het mogelijk dat aanwezigen bezwaar kunnen maken. Het conceptbesluit bepaalt dat deze kiezers zich ook voorafgaand aan de zitting kunnen aanmelden.³ De Kiesraad vindt dat niet passen

³ Artikel Pa 4 van het conceptbesluit.

Datum
11 april 2022

Kenmerk
2022-0000174183

Onderdeel
Kiesraad

Blad
3 van 4

bij het karakter van de bezwaarmogelijkheid in een openbare zitting. Het is juist om het centraal stembureau eerst de gelegenheid te geven om de voorgenomen besluiten kenbaar te maken en pas daarna de (digitaal) aanwezige kiezers ter zitting de ruimte te geven voor het indienen van een bezwaar waarin zij het centraal stembureau om een heroverweging vragen. De Kiesraad adviseert daarom om bezwaren niet ook voorafgaand aan de zitting te kunnen laten aanmelden.

Daarmee ontstaat ook een duidelijk onderscheid ten opzichte van de (voorgenomen) mogelijkheid om tot 48 uur voorafgaand aan de openbare zitting waarin de uitslag wordt vastgesteld, een onderbouwde melding te doen van een vermeende fout in de uitslag van een stembureau of een gemeente.⁴ Die melding vraagt om een andere afdoening dan een aangemeld bezwaar voor de openbare zitting. Tot slot wordt zo voorkomen dat veel mensen zich zekerheidshalve aanmelden terwijl zij later geen bezwaar hebben of niet in de openbare zitting aanwezig zijn. Ook de openbare zittingen van andere centrale stembureaus kennen die werkwijze.⁵

1.2. *Benoeming van kandidaten*

De leden van het kiescollege worden door het centraal stembureau benoemd. De kennisgeving van benoeming wordt hen elektronisch toegestuurd. Zij kunnen daar vervolgens per e-mail op reageren. Hierover bevat het conceptbesluit geen nadere regels.⁶ De Kiesraad vraagt zich af of het opnemen van nadere regels toch wenselijk is, bijvoorbeeld om te zorgen dat een e-mailbericht over het weigeren van een benoeming of het afleggen van een W2-verklaring, geïdentificeerd wordt.

2. **Het kiescollege**

De bedoeling is om in de Kieswet te bepalen dat de zittingen van het kiescollege digitaal kunnen plaatsvinden, met uitzondering van de zitting waarin wordt gestemd voor de Eerste Kamerverkiezing. Het conceptbesluit werkt uit hoe de leden de beschikking krijgen over de toegangslink en hoe verzekerd kan worden dat hun identiteit ter (digitale) zitting kan worden vastgesteld. De zitting waarin gestemd wordt voor de Eerste Kamerverkiezing vindt altijd fysiek plaats. Het conceptbesluit bepaalt hoe de vergoeding van reis- en verblijfskosten verloopt.

2.1. *Stemmen bij volmacht*

Kiescollegeleden die niet in staat zijn fysiek aanwezig te zijn in de zitting waarin voor de Eerste Kamerverkiezing wordt gestemd, kunnen een volmacht verlenen aan een wel aanwezig kiescollegelid. Het conceptbesluit bepaalt dat de mededeling van volmachtverlening elektronisch kan worden opgestuurd naar de contactgegevens van de voorzitter van het kiescollege.⁷ In de toelichting wordt

⁴ Artikel P 1b van het wetsvoorstel nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen, *Kamerstukken II* 2021/22, 35489, 8.

⁵ Kieswettelijk worden de openbare zittingen fysiek gehouden, al is sinds 2021 op grond van de Tijdelijke wet verkiezingen COVID-19 wel ervaring opgedaan met het organiseren van een digitale zitting (zie bijvoorbeeld *Stcrf. 2021, 15273*).

⁶ Artikel Xa 2 consultatieversie van het wetsvoorstel kiescollege niet-ingezetenen bevat hiervoor een grondslag.

⁷ Artikel Ua 1 van het conceptbesluit.

Datum
11 april 2022

Kenmerk
2022-0000174183

Onderdeel
Kiesraad

Blad
4 van 4

gesteld dat alleen de mededeling van volmachtverlening genoeg is. Dat standpunt kan de Kiesraad niet goed plaatsen.

Immers moet ook bij een elektronische mededeling van het verzoek tot volmachtverlening zowel de volmachtenemer als de voorzitter van het kiescollege met de volmachtverlening instemmen.⁸ De Kiesraad ziet geen reden om daarvan af te wijken en te veronderstellen dat bij een elektronische volmachtverlening de mededeling van de volmachtgever volstaat en geen instemming van de volmachtgever en de voorzitter van het kiescollege nodig is. Geadviseerd wordt die suggestie in de toelichting op het conceptbesluit te vermijden. Het ligt voor de hand om hiervoor nieuwe modellen in de Kiesregeling op te nemen,⁹ een mogelijkheid die reeds in de voorgenomen Kieswet was opgenomen.¹⁰

3. Slot

Het conceptbesluit werkt de voorgenomen wijziging uit van de Kieswet die nodig is voor de introductie van een kiescollege voor kiezers buiten Nederland. Dit kiescollege wordt rechtstreeks gekozen. Vervolgens nemen de kiescollegeleden deel aan de Eerste Kamerverkiezing. De Kiesraad heeft naar aanleiding van het conceptbesluit enkele opmerkingen en adviseert daaraan aandacht te besteden. Enkele wetstechnische opmerkingen worden u onderhands medegedeeld.

DE KIESRAAD,
voor deze,

(was getekend)

W.J. Kuijken
voorzitter

(was getekend)

P.J. Young,
secretaris-directeur

⁸ Artikel T 4, tweede lid, van de Kieswet en het daarop gebaseerde model T 4 van de Kiesregeling.

⁹ Bijvoorbeeld vergelijkbaar met de wijze waarop het elektronisch verzoek om bij volmacht te stemmen thans is vormgegeven in de modellen G-1 en G-2 van de Tijdelijke regeling verkiezingen covid-19.

¹⁰ Artikel Ua 3, tweede lid, van het conceptwetvoorstel kiescollege niet-ingezetenen.